

Hazelmuisen in natuurlijker heuvellandschap

Bram Houben & Hettie Meertens, ARK Natuurontwikkeling, Ede

ARK Natuurontwikkeling werkt samen met partners aan de realisatie van robuuste natuur. Natuur die op eigen benen staat en verankerd is in de samenleving. Natuur die aansluit bij vraagstukken als klimaatverandering, hoogwaterbescherming, grondstofbehoefte, plattelandontwikkeling, recreatie en leefgenot. ARK neemt u in een reeks artikelen mee naar twee regio's die volop in ontwikkeling zijn: GrensPark Kempen~Broek in Midden-Limburg en Drielandenpark in Zuid-Limburg. Deze bijdrage gaat over een project in het Drielandenpark.

Drielandenpark

Het Drielandenpark is de groene grensregio in en rond de stedencirkel Aken, Luik, Maastricht, Hasselt, Sittard en Heerlen. Het heuvelland van Zuid-Limburg maakt deel hiervan uit. De inspanningen van ARK concentreren zich voornamelijk op het grondgebied van de gemeenten Vaals en Gulpen-Wittem.

Ecologische Hoofdstructuur

In deze hoek koopt ARK landbouwpercelen aan, afkomstig van voormalige agrarische bedrijven. De percelen die binnen de EHS vallen, vormt ARK om tot natuurgebied. Verworven terreinen buiten de EHS zijn inzet voor een kavelruil met landbouwers die grond bezitten binnen de EHS. Zo ontstaat een hecht ecologisch netwerk waarbinnen wilde plan-

Hazelmuis in nestbuis die gebruikt wordt bij de monitoring; Bram Houben

ten en dieren zich kunnen verplaatsen. Uiteraard levert dit ook winst op voor recreanten die willen wandelen of fietsen in een mooie omgeving. Agrariërs profiteren eveneens van de ruil, aangezien hun nieuwe eigendom op betere, voor landbouw bestemde plekken ligt.

Natuurlijke bosranden

De meeste percelen die ARK aankoopt voor natuurontwikkeling liggen in een gordel rond de Vaalser- en Vijlenerbossen. Ze bieden de kans om rond het bos een brede overgangzone te ontwikkelen waarin hoogopgaand bos via struweel en ruigte overgaat in bloemrijk grasland met verspreid staande struiken. Extensieve begrazing speelt bij deze ontwikkeling een sleutelrol. De structuurrijke bosranden die gaan ontstaan, bieden voedsel en beschutting aan insecten, reptielen, vogels en zoogdieren. Het spreekt voor zich dat deze rijke fauna ontbreekt wanneer de overgang van bos naar open gebied abrupt is. Dat is nu vaak het geval door de aanwezigheid van prikkeldraad tussen bos en grasland. Aan één zijde wordt het gras tot aan de afrastering kort afgevreten of afgemaaid, aan de andere kant schiet het bos omhoog.

Hazelmuis als symbool

De natuurlijke, structuurrijke bosrand, met zogenaamde mantel- en zoomvegetatie, is een scha-

Hazelmuis; Bram Houben

kel die in veel Nederlandse landschappen ontbreekt. ARK wil deze schakel en de soortenrijkdom die erbij hoort, herstellen. De hazelmuis geldt daarbij als dé symboolsoort. Als een bosrand de kwaliteit heeft om hazelmuisen te herbergen, dan kunnen hier ook tal van andere aansprekende soorten leven, zoals sleedoornpage, geelgors, grauwe klauwier, levenbarende hagedis, hazelworm en wilde kat.

Beschermingsplan hazelmuis

Hazelmuisen kwamen vroeger in heel Limburg voor, tot Nijmegen aan toe. Maar de laatste decennia heeft de hazelmuis sterk te lijden gehad van biotoopvernietiging en versnippering. Nu komt de soort enkel nog voor in min of meer geïsoleerde restpopulaties in het uiterste zuidoosten van Limburg, d.w.z. in delen van het Gulpdal en Geuldal en in de randen van de Vaalser- en Vijlenerbossen. Deze ongunstige situatie was voor de Provincie Limburg reden om in 2006 voor de hazelmuis een beschermingsplan op te laten stellen. ARK is aan de slag gegaan met zowel het ontwikkelen van natuurlijke bosranden, als het creëren van verbindingzones. Deze laatste in de vorm van heg-, haag- en houtwalstructuren langs graften en perceelranden én in de vorm van natuurlijk grasland met ruigten en struikgewas.

Herkenning hazelmuis

De hazelmuis is de kleinste soort van de familie der slaapmuisen. In Nederland kent deze familie twee vertegenwoordigers, hazelmuis en eikelmuis, die beide alleen in Zuid-Limburg voorkomen. Opvallende kenmerken van de hazelmuis zijn een sterk behaarde, lange grijpstaart, een oranjebruine rug-